Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)

της 18ης Μαΐου 2017*

«Προδικαστική παραπομπή — Κρατικές ενισχύσεις — Απαίτηση εταιρίας της οποίας το κεφάλαιο κατέχει κατά πλειοψηφία το Ρουμανικό Δημόσιο, έναντι εταιρίας της οποίας μόνος μέτοχος είναι το ίδιο Δημόσιο — Δόση αντί καταβολής — Έννοια της "κρατικής ενισχύσεως" — Υποχρέωση κοινοποιήσεως στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή»

Στην υπόθεση C-150/16,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Curtea de Apel Craiova (εφετείο της Κραϊόβα, Ρουμανία) με απόφαση της 3ης Μαρτίου 2016, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 14 Μαρτίου 2016, στο πλαίσιο της δίκης

Fondul Proprietatea SA

κατά

Complexul Energetic Oltenia SA,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους J. L. da Cruz Vilaça (εισηγητή), πρόεδρο τμήματος, M. Berger, A. Borg Barthet, E. Levits και F. Biltgen, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: N. Wahl

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— η Fondul Proprietatea SA, εκπροσωπούμενη από τους C. Dontu, D. Petrache και A. Dăscălescu, avocați,

— η Ρουμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον R. H. Radu, καθώς και από τις R. Mangu και M. Bejenar,

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τις L. Nicolae και P. Němečková,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ρουμανική.

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 107 ΣΛΕΕ και του άρθρου 108, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ.

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ της Fondul Proprietatea SA (στο εξής: Fondul) και της Complexul Energetic Oltenia SA (στο εξής: CE Oltenia) με αντικείμενο την ακύρωση της αποφάσεως της γενικής συνελεύσεως της CE Oltenia με την οποία εγκρίθηκε δόση αντί καταβολής προς εξόφληση απαιτήσεώς της έναντι της Electrocentrale Grup SA (στο εξής: Electrocentrale).

Το ρουμανικό δίκαιο

3 Κατά το άρθρο 1469, παράγραφος 2, του αστικού κώδικα, «[η] καταβολή συνίσταται στην πληρωμή χρηματικού ποσού ή στην εκπλήρωση οποιασδήποτε άλλης παροχής η οποία αποτελεί αυτό καθαυτό το αντικείμενο της ενοχικής υποχρεώσεως».

4 Το άρθρο 1609 του εν λόγω κώδικα ορίζει τα εξής:

«1) Ανανέωση υπάρχει όταν ο οφειλέτης αναλαμβάνει έναντι του δανειστή του νέα οφειλή, με την οποία αντικαθίσταται και αποσβήνεται η αρχική.

2) Ανανέωση υπάρχει επίσης όταν νέος οφειλέτης εισέρχεται στη θέση του παλιού οφειλέτη ο οποίος απαλλάσσεται έναντι του δανειστή· η αρχική οφειλή αποσβήνεται. Στην περίπτωση αυτή, δεν απαιτείται η συναίνεση του παλαιού οφειλέτη για την ανανέωση.

3) Ανανέωση υπάρχει επίσης όταν, λόγω νέας δεσμεύσεως, νέος δανειστής αντικαθιστά τον παλαιό δανειστή, έναντι του οποίου απαλλάσσεται ο οφειλέτης· η αρχική οφειλή αποσβήνεται.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

5 Η CE Oltenia, το μετοχικό κεφάλαιο της οποίας κατέχει κατά 77,17 % το Ρουμανικό Δημόσιο και κατά 21,53 % η Fondul, είχε απαίτηση έναντι της Electrocentrale, της οποίας αποκλειστικός μέτοχος είναι το Ρουμανικό Δημόσιο, ύψους 28 709 475,13 ρουμανικών λέι (RON) (περίπου 6,4 εκατομμύρια ευρώ).

6 Στις 27 Σεπτεμβρίου 2013, η γενική συνέλευση της CE Oltenia ενέκρινε την απόκτηση του θερμοηλεκτρικού σταθμού Chișcani (Ρουμανία), ο οποίος ανήκε στην Electrocentrale, ως δόση αντί καταβολής (στο εξής: επίμαχη απόφαση).

7 Καθόσον η αξία του θερμοηλεκτρικού σταθμού Chișcani είχε εκτιμηθεί σε 36 810 200 RON (περίπου 8,2 εκατομμύρια ευρώ), η CE Oltenia κατέβαλε τη διαφορά μεταξύ του ποσού αυτού και της οφειλής της Electrocentrale, ήτοι ποσό ύψους 8 100 724,87 RON (περίπου 1,8 εκατομμύρια ευρώ). Περαιτέρω, η CE Oltenia προσέλαβε 280 εργαζομένους της Electrocentrale οι οποίοι εργάζονταν στον θερμοηλεκτρικό σταθμό Chișcani και απέκτησε δικαιώματα εκπομπής αερίων θερμοκηπίου.

8 Στις 24 Δεκεμβρίου 2013, η Fondul άσκησε, ενώπιον πρωτοβάθμιου δικαστηρίου, αγωγή για την ακύρωση της επίμαχης αποφάσεως στην κύρια δίκη. Κατόπιν της απορρίψεως της αγωγής της, η Fondul προσέφυγε στο Curtea de Apel Craiova (εφετείο της Κραϊόβα, Ρουμανία).

9 Η Fondul υποστήριξε, ενώπιον του ως άνω δικαστηρίου, ότι, δεδομένου ότι ο θερμοηλεκτρικός σταθμός Chişcani δεν ήταν κερδοφόρος, η επίμαχη δόση αντί καταβολής δεν προσέφερε οποιοδήποτε πλεονέκτημα στη CE Oltenia, ενώ ωφελούσε μόνον την Electrocentrale η οποία, έχοντας απαλλαγεί από τον σταθμό αυτό, μπορούσε να παραμείνει στην αγορά της παροχής ηλεκτρικής ενέργειας.

10 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Curtea de Apel Craiova (εφετείο της Κραϊόβα) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Συνιστά κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 107 [ΣΛΕΕ], και ειδικότερα συνιστά μέτρο το οποίο (i) χρηματοδοτείται από το κράτος ή μέσω κρατικών πόρων, (ii) έχει επιλεκτικό χαρακτήρα και (iii) μπορεί να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών, η απόφαση της γενικής συνελεύσεως των μετόχων της CE Oltenia, η οποία λήφθηκε με την ψήφο του Ρουμανικού Δημοσίου, εκπροσωπούμενου από το τμήμα ενέργειας του Υπουργείου Οικονομικών, υπό την ιδιότητα του μετόχου που κατέχει το 77,17 % του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρίας αυτής, και με την οποία εγκρίθηκε, αφενός, η απόσβεση οφειλής ύψους 28 709 475,13 RON της Electrocentrale έναντι της CE Oltenia, διά της αντί καταβολής μεταβιβάσεως περιουσιακού στοιχείου, συνιστάμενου σε αγαθά εγγεγραμμένα με αριθ. 70301 στο κτηματολόγιο του Δήμου Chişcani, περιφέρεια Brăila, και, αφετέρου, η καταβολή στην Electrocentrale της διαφοράς μεταξύ της αγοραίας αξίας του περιουσιακού στοιχείου και της αξίας της απαιτήσεως της CE Oltenia;

2) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο ανωτέρω ερώτημα, υπόκειται η εν λόγω κρατική ενίσχυση στην υποχρέωση κοινοποιήσεως που προβλέπει το άρθρο 108, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου ερωτήματος

11 Με αυτό το ερώτημα το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί κατ' ουσίαν αν, υπό περιστάσεις όπως οι επίμαχες στην υπόθεση της κύριας δίκης, είναι δυνατό να συνιστά κρατική ενίσχυση υπό την έννοια του άρθρου 107 ΣΛΕΕ η απόφαση εταιρίας ανήκουσας κατά πλειοψηφία σε κράτος μέλος με την οποία εγκρίνεται, προς απόσβεση απαιτήσεως, η αντί καταβολής μεταβίβαση περιουσιακού στοιχείου ανήκοντος στο ενεργητικό άλλης εταιρίας της οποίας μόνος μέτοχος είναι το ίδιο κράτος μέλος και η καταβολή ποσού ίσου προς τη διαφορά μεταξύ της εκτιμώμενης αξίας του περιουσιακού στοιχείου και του ποσού της απαιτήσεως.

12 Προκαταρκτικώς, επισημαίνεται ότι η αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να εκτιμά τη συμβατότητα ενισχύσεως με την εσωτερική αγορά δεν εμποδίζει εθνικό δικαστήριο να υποβάλει προδικαστικό ερώτημα στο Δικαστήριο σχετικά με την ερμηνεία της έννοιας της «ενισχύσεως». Επομένως, το Δικαστήριο μπορεί να παράσχει στο αιτούν δικαστήριο όλα τα σχετικά με το δίκαιο της Ένωσης ερμηνευτικά στοιχεία στα οποία αυτό μπορεί να στηριχθεί για να εκτιμήσει κατά πόσον εθνικό μέτρο μπορεί να χαρακτηρισθεί ως «κρατική ενίσχυση», υπό την έννοια του εν λόγω δικαίου (απόφαση της 19ης Μαρτίου 2015, OTP Bank, C-672/13, EU:C:2015:185, σκέψη 30 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

13 Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, ο χαρακτηρισμός εθνικού μέτρου ως «κρατικής ενισχύσεως», υπό την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, προϋποθέτει τη συνδρομή του συνόλου των ακόλουθων προϋποθέσεων. Πρώτον, πρέπει να πρόκειται για κρατική παρέμβαση ή παρέμβαση μέσω κρατικών πόρων. Δεύτερον, η παρέμβαση αυτή πρέπει να είναι ικανή να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Τρίτον, πρέπει να χορηγεί επιλεκτικό πλεονέκτημα υπέρ του δικαιούχου. Τέταρτον, πρέπει να νοθεύει ή να απειλεί να νοθεύσει τον ανταγωνισμό (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 19ης Δεκεμβρίου 2013, Association Vent De Colère! κ.λπ., C-262/12, EU:C:2013:851, σκέψη 15, της

22ας Οκτωβρίου 2015, EasyPay και Finance Engineering, C-185/14, EU:C:2015:716, σκέψη 35, καθώς και της 21ης Δεκεμβρίου 2016, Επιτροπή κατά World Duty Free Group SA κ.λπ., C-20/15 P και C-21/15 P, EU:C:2016:981, σκέψη 53).

Επί της προϋποθέσεως της χρηματοδοτήσεως του μέτρου από το κράτος ή μέσω κρατικών πόρων

14 Πρέπει καταρχάς να διευκρινιστεί ότι, για να μπορεί ένα πλεονέκτημα να χαρακτηριστεί ως ενίσχυση υπό την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, πρέπει, αφενός, να χορηγείται άμεσα ή έμμεσα με κρατικούς πόρους και, αφετέρου, να μπορεί να καταλογιστεί στο Δημόσιο (αποφάσεις της 16ης Μαΐου 2002, Γαλλία κατά Επιτροπής, C-482/99, EU:C:2002:294, σκέψη 24 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, καθώς και της 19ης Δεκεμβρίου 2013, Association Vent De Colère! κ.λπ., C-262/12, EU:C:2013:851, σκέψη 16).

15 Πρώτον, όσον αφορά την προϋπόθεση σύμφωνα με την οποία το πλεονέκτημα χορηγείται άμεσα ή έμμεσα με κρατικούς πόρους, κατά πάγια νομολογία, η έννοια της «ενισχύσεως» είναι ευρύτερη από την έννοια της «επιδοτήσεως», διότι δεν περιλαμβάνει μόνο τις θετικές παροχές, όπως οι επιδοτήσεις, αλλά και τις παρεμβάσεις εκείνες οι οποίες, ανεξαρτήτως μορφής, ελαφρύνουν τις επιβαρύνσεις που κανονικώς βαρύνουν τον προϋπολογισμό μιας επιχειρήσεως και κατά συνέπεια, χωρίς να είναι επιδοτήσεις υπό τη στενή έννοια του όρου, είναι της ιδίας φύσεως ή έχουν ίδια αποτελέσματα (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 10ης Ιανουαρίου 2006, Cassa di Risparmio di Firenze κ.λπ., C-222/04, EU:C:2006:8, σκέψη 131, καθώς και της 19ης Μαρτίου 2015, OTP Bank, C-672/13, EU:C:2015:185, σκέψη 40).

16 Το Δικαστήριο έχει κρίνει επ' αυτού ότι το άρθρο 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ καλύπτει όλα τα χρηματικά μέσα τα οποία οι δημόσιες αρχές μπορούν όντως να χρησιμοποιούν προς στήριξη των επιχειρήσεων, χωρίς να έχει σημασία συναφώς αν τα μέσα αυτά περιλαμβάνονται μονίμως στην περιουσία του Δημοσίου. Κατά συνέπεια, έστω και αν τα ποσά που αντιστοιχούν στο επίμαχο μέτρο δεν είναι διαρκώς στη διάθεση του Δημόσιου Ταμείου, το γεγονός ότι παραμένουν διαρκώς υπό δημόσιο έλεγχο και, συνεπώς, στη διάθεση των αρμόδιων εθνικών αρχών αρκεί για να χαρακτηριστούν ως κρατικοί πόροι (απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2013, Association Vent De Colère! κ.λπ., C-262/12, EU:C:2013:851, σκέψη 21 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

17 Όσον αφορά ειδικότερα τις δημόσιες επιχειρήσεις, όπως η CE Oltenia, το Δικαστήριο έχει επίσης κρίνει ότι το Δημόσιο είναι σε θέση, ασκώντας αποφασιστική επιρροή επί των επιχειρήσεων αυτών, να κατευθύνει τη χρησιμοποίηση των πόρων τους προς τη χρηματοδότηση, ενδεχομένως, της παροχής ειδικών οφελών σε άλλες επιχειρήσεις (απόφαση της 16ης Μαΐου 2002, Γαλλία κατά Επιτροπής, C-482/99, EU:C:2002:294, σκέψη 38).

18 Δεύτερον, όσον αφορά την προϋπόθεση σχετικά με τον καταλογισμό στο Δημόσιο μέτρου ενισχύσεως που έχει λάβει δημόσια επιχείρηση, κατά πάγια νομολογία, η προϋπόθεση αυτή μπορεί να συναχθεί από ένα σύνολο ενδείξεων που προκύπτουν από τις περιστάσεις της συγκεκριμένης υποθέσεως και το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται η λήψη του μέτρου (απόφαση της 16ης Μαΐου 2002, Γαλλία κατά Επιτροπής, C-482/99, EU:C:2002:294, σκέψη 55).

19 Συναφώς, το Δικαστήριο έχει μεταξύ άλλων προσδώσει σημασία στο γεγονός ότι ο οικείος φορέας δεν μπορούσε να λάβει την επίμαχη απόφαση χωρίς να λάβει υπόψη τις απαιτήσεις των δημόσιων αρχών ή ότι οι δημόσιες επιχειρήσεις μέσω των οποίων είχαν χορηγηθεί οι ενισχύσεις, πέρα από τα οργανικά στοιχεία που τις συνέδεαν με το Δημόσιο, έπρεπε να λαμβάνουν υπόψη τις οδηγίες του Δημοσίου. Για να συναχθεί το συμπέρασμα ότι ένα μέτρο ενισχύσεως που έχει λάβει δημόσια επιχείρηση μπορεί να καταλογιστεί στο Δημόσιο ενδέχεται να έχουν σημασία και ορισμένες άλλες ενδείξεις, όπως ειδικότερα:

— η ένταξή της στις δομές της δημόσιας διοικήσεως,

— η φύση των δραστηριοτήτων της και η άσκησή τους στην αγορά υπό συνθήκες συνήθους ανταγωνισμού προς τις ιδιωτικές επιχειρήσεις,

— το νομικό καθεστώς της επιχειρήσεως, δηλαδή αν διέπεται από το δημόσιο δίκαιο ή το κοινό εταιρικό δίκαιο,

— ο βαθμός της εποπτείας που ασκούν οι δημόσιες αρχές επί της διαχειρίσεως της επιχειρήσεως,

— ή οποιαδήποτε άλλη ένδειξη από την οποία να συνάγεται στη συγκεκριμένη περίπτωση ότι έχουν εμπλακεί ή ότι είναι απίθανο να μην έχουν εμπλακεί οι δημόσιες αρχές στη λήψη ορισμένου μέτρου, αν ληφθούν υπόψη η έκταση του μέτρου, το περιεχόμενό του ή οι όροι που το συνοδεύουν (απόφαση της 16ης Μαΐου 2002, Γαλλία κατά Επιτροπής, C-482/99, EU:C:2002:294, σκέψεις 55 και 56).

20 Το γεγονός και μόνον ότι μια δημόσια επιχείρηση έχει συσταθεί υπό τη μορφή συνήθους κεφαλαιουχικής εταιρίας δεν μπορεί να θεωρηθεί, λόγω της αυτοτέλειας που της παρέχει αυτή η νομική μορφή, ως επαρκές στοιχείο για να αποκλειστεί η δυνατότητα καταλογισμού στο Δημόσιο ενός μέτρου ενισχύσεως που έχει λάβει η εν λόγω εταιρία. Συγκεκριμένα, εν όψει του γεγονότος ότι η επιχείρηση αυτή τελεί υπό έλεγχο και των δυνατοτήτων ασκήσεως αποφασιστικής επιρροής που συνεπάγεται στην πράξη το γεγονός αυτό, δεν μπορεί να αποκλειστεί εκ προοιμίου η δυνατότητα καταλογισμού στο Δημόσιο οποιουδήποτε μέτρου λαμβάνει η εν λόγω εταιρία ούτε συνεπώς ο κίνδυνος καταστρατηγήσεως των κανόνων της Συνθήκης περί κρατικών ενισχύσεων, έστω και αν η νομική μορφή της δημόσιας επιχειρήσεως αποτελεί καθαυτή μία από τις ενδείξεις βάσει των οποίων μπορεί να εξακριβωθεί στη συγκεκριμένη περίπτωση η εμπλοκή του Δημοσίου (απόφαση της 16ης Μαΐου 2002, Γαλλία κατά Επιτροπής, C-482/99, EU:C:2002:294, σκέψη 57).

21 Εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει αν η επίμαχη απόφαση, αφενός, αποτελεί πλεονέκτημα το οποίο χορηγείται άμεσα ή έμμεσα με κρατικούς πόρους και, αφετέρου, υπό το πρίσμα των εκτεθέντων στις σκέψεις 19 και 20 της παρούσας αποφάσεως στοιχείων, αν μπορεί να καταλογιστεί στο οικείο κράτος μέλος.

Επί της προϋποθέσεως της υπάρξεως επιλεκτικού πλεονεκτήματος

22 Ένα από τα συστατικά στοιχεία της κρατικής ενισχύσεως, υπό την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, είναι η ύπαρξη επιλεκτικού πλεονεκτήματος υπέρ επιχειρήσεως.

23 Η Fondul εκτιμά ότι η επίμαχη στην κύρια δίκη μεταβίβαση αντί καταβολής συνιστά κρατική ενίσχυση υπέρ της Electrocentrale, καθώς ο θερμοηλεκτρικός σταθμός Chișcani, η κυριότητα του οποίου μεταβιβάσθηκε στη CE Oltenia, δεν ήταν κερδοφόρος. Κατά συνέπεια, το Ρουμανικό Δημόσιο ενήργησε όχι χάριν του γενικού συμφέροντος ή προς το συμφέρον της CE Oltenia, αλλά με μόνο σκοπό να χορηγήσει περιουσιακό όφελος στην Electrocentrale, προκειμένου η επιχείρηση αυτή να παραμείνει στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας.

24 Επισημαίνεται συναφώς ότι η δόση αντί καταβολής η οποία εγκρίθηκε από εταιρία της οποίας πλειοψηφικός μέτοχος είναι το Δημόσιο δεν συνιστά κατ' ανάγκην κρατική ενίσχυση.

25 Πράγματι, κατά πάγια νομολογία, δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις για τον χαρακτηρισμό ενός μέτρου ως «ενισχύσεως», υπό την έννοια του άρθρου 107 ΣΛΕΕ, όταν η επωφελούμενη επιχείρηση θα μπορούσε, υπό συνθήκες που αντιστοιχούν στους συνήθεις όρους της αγοράς, να τύχει του ίδιου πλεονεκτήματος με εκείνο που τέθηκε στη διάθεσή της με χρήση κρατικών πόρων. Η εκτίμηση αυτή χωρεί όταν ένας δημόσιος πιστωτής παρέχει διευκολύνσεις πληρωμών για την καταβολή χρέους που του οφείλει επιχείρηση, εφαρμόζοντας, καταρχήν, το κριτήριο του ιδιώτη πιστωτή (βλ., μεταξύ άλλων,

αποφάσεις της 24ης Ιανουαρίου 2013, Frucona Košice κατά Επιτροπής, C-73/11 P, EU:C:2013:32, σκέψεις 70 και 71, καθώς και της 21ης Μαρτίου 2013, Επιτροπή κατά Buczek Automotive, C-405/11 P, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2013:186, σκέψεις 31 και 32).

26 Τέτοιες διευκολύνσεις πληρωμών συνιστούν κρατική ενίσχυση, υπό την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, αν, λαμβανομένου υπόψη του μεγέθους του ούτω χορηγηθέντος οικονομικού πλεονεκτήματος, η επωφελούμενη επιχείρηση προδήλως δεν θα είχε επιτύχει παρόμοιες διευκολύνσεις εκ μέρους ιδιώτη πιστωτή τελούντος σε κατάσταση κατά το δυνατόν παραπλήσια εκείνης του δημόσιου πιστωτή και επιδιώκοντος την είσπραξη των ποσών τα οποία του οφείλει οφειλέτης ευρισκόμενος αντιμέτωπος με οικονομικές δυσχέρειες (απόφαση της 24ης Ιανουαρίου 2013, Frucona Košice κατά Επιτροπής, C-73/11 P, EU:C:2013:32, σκέψη 72).

27 Εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να προβεί σε συνολική εκτίμηση λαμβάνοντας υπόψη κάθε σχετικό στοιχείο στην υπόθεση της κύριας δίκης, ήτοι, μεταξύ άλλων, την αξία του περιουσιακού στοιχείου το οποίο μεταβιβάσθηκε αντί καταβολής και το ποσό το οποίο κατέβαλε η CE Oltenia, προκειμένου να διαπιστώσει αν η Electrocentrale προδήλως δεν θα ελάμβανε παρόμοιες διευκολύνσεις από ιδιώτη πιστωτή (βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 24ης Ιανουαρίου 2013, Frucona Košice κατά Επιτροπής, C-73/11 P, EU:C:2013:32, σκέψη 73).

Επί των προϋποθέσεων του επηρεασμού του εμπορίου μεταξύ των κρατών μελών και της νοθεύσεως του ανταγωνισμού

28 Το άρθρο 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ απαγορεύει τις ενισχύσεις που θίγουν το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών και νοθεύουν ή απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό.

29 Για τον χαρακτηρισμό ενός εθνικού μέτρου ως κρατικής ενισχύσεως απαιτείται να εξετασθεί μόνον αν οι ενισχύσεις δύνανται να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών και να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό και όχι να διαπιστωθεί αν οι ενισχύσεις αυτές έχουν πραγματικές επιπτώσεις στο ενδοκοινοτικό εμπόριο και νοθεύουν όντως τον ανταγωνισμό (αποφάσεις της 30ής Απριλίου 2009, Επιτροπή κατά Ιταλίας και Wam, C-494/06 P, EU:C:2009:272, σκέψη 50, καθώς και της 26ης Οκτωβρίου 2016, Orange κατά Επιτροπής, C-211/15 P, EU:C:2016:798, σκέψη 64).

30 Ωστόσο, ο επηρεασμός του εμπορίου μεταξύ των κρατών μελών δεν μπορεί να είναι αμιγώς υποθετικός ή να τεκμαίρεται. Ειδικότερα, πρέπει να διαπιστωθεί ο λόγος για τον οποίο το εξεταζόμενο μέτρο νοθεύει ή απειλεί να νοθεύσει τον ανταγωνισμό και για τον οποίο μπορεί να επηρεάσει, με τις προβλέψιμες συνέπειές του, το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 30ής Απριλίου 2009, Επιτροπή κατά Ιταλίας και Wam, C-494/06 P, EU:C:2009:272, σκέψη 64).

31 Ειδικότερα, όταν ενίσχυση χορηγούμενη από κράτος μέλος ενισχύει τη θέση μιας επιχειρήσεως σε σχέση με άλλες ανταγωνίστριες επιχειρήσεις στο ενδοκοινοτικό εμπόριο, πρέπει να θεωρείται ότι το εμπόριο αυτό επηρεάζεται από την ενίσχυση (απόφαση της 10ης Ιανουαρίου 2006, Cassa di Risparmio di Firenze κ.λπ., C-222/04, EU:C:2006:8, σκέψη 141).

32 Δεν απαιτείται πάντως οι ίδιες οι επιχειρήσεις που ωφελήθηκαν να μετέχουν στο ενδοκοινοτικό εμπόριο. Συγκεκριμένα, όταν κράτος μέλος χορηγεί ενίσχυση σε επιχειρήσεις, η εσωτερική δραστηριότητα μπορεί εξ αυτού του λόγου να διατηρηθεί ή να αυξηθεί, με συνέπεια να μειώνονται αντιστοίχως οι δυνατότητες των εγκατεστημένων σε άλλα κράτη μέλη επιχειρήσεων να διεισδύσουν στην αγορά του συγκεκριμένου κράτους μέλους (απόφαση της 14ης Ιανουαρίου 2015, Eventech, C-518/13, EU:C:2015:9, σκέψη 67).

33 Όσον αφορά την προϋπόθεση της νοθεύσεως του ανταγωνισμού, υπενθυμίζεται ότι οι ενισχύσεις που αποσκοπούν στο να απαλλάξουν μια επιχείρηση από έξοδα που θα έπρεπε κανονικά να επωμιστεί η ίδια, στο πλαίσιο της τρέχουσας διαχειρίσεώς της ή των συνήθων δραστηριοτήτων της, νοθεύουν κατά κανόνα τις συνθήκες του ανταγωνισμού (απόφαση της 30ής Απριλίου 2009, Επιτροπή κατά Ιταλίας και Wam, C-494/06 P, EU:C:2009:272, σκέψη 54).

34 Εξάλλου, στην περίπτωση ελευθερώσεως, σε επίπεδο Ένωσης, ενός τομέα της οικονομίας, όπως του τομέα της ενέργειας, μπορεί να γίνει λόγος για πραγματικές ή δυνητικές επιπτώσεις των ενισχύσεων επί του ανταγωνισμού, καθώς και για συνέπειές τους επί του εμπορίου μεταξύ των κρατών μελών (βλ., υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις της 10ης Ιανουαρίου 2006, Cassa di Risparmio di Firenze κ.λπ., C-222/04, EU:C:2006:8, σκέψη 142, καθώς και της 5ης Μαρτίου 2015, Banco Privado Português και Massa Insolvente do Banco Privado Português, C-667/13, EU:C:2015:151, σκέψη 51).

35 Όπως επισήμανε στις γραπτές παρατηρήσεις της η Επιτροπή, στον βαθμό που η ηλεκτρική ενέργεια αποτελεί αντικείμενο διασυνοριακών εμπορικών συναλλαγών, η χορήγηση ενισχύσεως με την επίμαχη απόφαση ενδέχεται να έχει συνέπειες επί του εμπορίου. Μια τέτοια ενίσχυση μπορεί, επίσης, να νοθεύσει τον ανταγωνισμό στην αγορά της ηλεκτρικής ενέργειας.

36 Στη διαφορά της κύριας δίκης, απόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εκτιμήσει, βάσει των πραγματικών περιστατικών και υπό το πρίσμα των προηγηθέντων ερμηνευτικών στοιχείων, αν πληρούνται οι δύο εξετασθείσες προϋποθέσεις.

37 Κατόπιν των προεκτεθέντων, στο πρώτο υποβληθέν ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι, υπό περιστάσεις όπως οι επίμαχες στην υπόθεση της κύριας δίκης, είναι δυνατό να συνιστά κρατική ενίσχυση υπό την έννοια του άρθρου 107 ΣΛΕΕ η απόφαση εταιρίας ανήκουσας κατά πλειοψηφία σε κράτος μέλος με την οποία εγκρίνεται, προς απόσβεση απαιτήσεως, η αντί καταβολής μεταβίβαση περιουσιακού στοιχείου ανήκοντος στο ενεργητικό άλλης εταιρίας της οποίας μόνος μέτοχος είναι το ίδιο κράτος μέλος και η καταβολή ποσού ίσου προς τη διαφορά μεταξύ της εκτιμώμενης αξίας του περιουσιακού στοιχείου και του ποσού της απαιτήσεως, εφόσον:

— η απόφαση αυτή συνιστά πλεονέκτημα το οποίο χορηγείται άμεσα ή έμμεσα με κρατικούς πόρους και μπορεί να καταλογιστεί στο Δημόσιο,

— η επωφελούμενη επιχείρηση δεν θα είχε λάβει παρόμοιες διευκολύνσεις από ιδιώτη πιστωτή, και

— η εν λόγω απόφαση είναι ικανή να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών και να νοθεύσει τον ανταγωνισμό.

38 Εναπόκειται στα εθνικά δικαστήρια να εξακριβώσουν αν πληρούνται οι προϋποθέσεις αυτές.

Επί του δεύτερου ερωτήματος

39 Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, με το δεύτερο ερώτημά του, να διευκρινιστεί αν η επίμαχη στην κύρια δίκη κρατική ενίσχυση υπόκειται στην υποχρέωση κοινοποιήσεως σύμφωνα με το άρθρο 108, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ.

40 Το άρθρο 108, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ επιβάλλει προληπτικό έλεγχο των σχεδίων νέων ενισχύσεων. Η κατ' αυτόν τον τρόπο οργανωμένη πρόληψη αποσκοπεί στο να εκτελούνται μόνο συμβατά μέτρα ενισχύσεως. Για την επίτευξη του σκοπού αυτού, η εφαρμογή σχεδίου ενισχύσεως αναστέλλεται μέχρις ότου αρθεί, με την τελική απόφαση της Επιτροπής, η αμφιβολία ως προς τη συμβατότητά του (απόφαση της 21ης Νοεμβρίου 2013, Deutsche Lufthansa, C-284/12, EU:C:2013:755, σκέψεις 25 και 26).

41 Η εφαρμογή του συστήματος ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων είναι έργο, αφενός, της Επιτροπής και, αφετέρου, των εθνικών δικαστηρίων, οι δε αντίστοιχοι ρόλοι τους είναι συμπληρωματικοί αλλά διακριτοί (απόφαση της 13ης Φεβρουαρίου 2014, Mediaset, C-69/13, EU:C:2014:71, σκέψη 19).

42 Ενώ η εκτίμηση της συμβατότητας μέτρων ενισχύσεως με την εσωτερική αγορά εμπίπτει στην αποκλειστική αρμοδιότητα της Επιτροπής, η οποία ενεργεί υπό τον έλεγχο των δικαιοδοτικών οργάνων της Ένωσης, τα εθνικά δικαστήρια μεριμνούν για τη διασφάλιση, μέχρι την τελική απόφαση της Επιτροπής, των δικαιωμάτων των υποκειμένων δικαίου έναντι τυχόν παραβάσεως, από τις κρατικές αρχές, της απαγορεύσεως του άρθρου 108, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ (απόφαση της 21ης Νοεμβρίου 2013, Deutsche Lufthansa, C-284/12, EU:C:2013:755, σκέψη 28).

43 Επομένως, εφόσον η επίμαχη στην κύρια δίκη απόφαση συνιστά κρατική ενίσχυση υπέρ της Electrocentrale, οι εθνικές αρχές οφείλουν να κοινοποιήσουν την ενίσχυση αυτή στην Επιτροπή προ της εφαρμογής της, σύμφωνα με το άρθρο 108, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ.

44 Κατόπιν των προεκτεθέντων, πρέπει να δοθεί στο δεύτερο υποβληθέν ερώτημα η απάντηση ότι, εφόσον εθνικό δικαστήριο χαρακτηρίσει ως κρατική ενίσχυση την απόφαση εταιρίας ανήκουσας κατά πλειοψηφία σε κράτος μέλος με την οποία εγκρίνεται, προς απόσβεση απαιτήσεως, η αντί καταβολής μεταβίβαση περιουσιακού στοιχείου ανήκοντος στο ενεργητικό άλλης εταιρίας της οποίας μόνος μέτοχος είναι το ίδιο κράτος μέλος και η καταβολή ποσού ίσου προς τη διαφορά μεταξύ της εκτιμώμενης αξίας του περιουσιακού στοιχείου και του ποσού της απαιτήσεως, οι αρχές του εν λόγω κράτους μέλους οφείλουν να κοινοποιήσουν την ενίσχυση αυτή στην Επιτροπή πριν από την εφαρμογή της, σύμφωνα με το άρθρο 108, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ.

Επί των δικαστικών εξόδων

45 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πέμπτο τμήμα) αποφαίνεται:

1) **Υπό περιστάσεις όπως οι επίμαχες στην υπόθεση της κύριας δίκης, είναι δυνατό να συνιστά κρατική ενίσχυση υπό την έννοια του άρθρου 107 ΣΛΕΕ η απόφαση εταιρίας ανήκουσας κατά πλειοψηφία σε κράτος μέλος με την οποία εγκρίνεται, προς απόσβεση απαιτήσεως, η αντί καταβολής μεταβίβαση περιουσιακού στοιχείου ανήκοντος στο ενεργητικό άλλης εταιρίας της οποίας μόνος μέτοχος είναι το ίδιο κράτος μέλος και η καταβολή ποσού ίσου προς τη διαφορά μεταξύ της εκτιμώμενης αξίας του περιουσιακού στοιχείου και του ποσού της απαιτήσεως, εφόσον:**

   — **η απόφαση αυτή συνιστά πλεονέκτημα το οποίο χορηγείται άμεσα ή έμμεσα με κρατικούς πόρους και μπορεί να καταλογιστεί στο Δημόσιο,**

   — **η επωφελούμενη επιχείρηση δεν θα είχε λάβει παρόμοιες διευκολύνσεις από ιδιώτη πιστωτή, και**

   — **η εν λόγω απόφαση είναι σε θέση να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών και να νοθεύσει τον ανταγωνισμό.**

   — **Εναπόκειται στα εθνικά δικαστήρια να εξακριβώσουν αν πληρούνται οι προϋποθέσεις αυτές.**

2) **Εφόσον εθνικό δικαστήριο χαρακτηρίσει ως κρατική ενίσχυση την απόφαση εταιρίας ανήκουσας κατά πλειοψηφία σε κράτος μέλος με την οποία εγκρίνεται, προς απόσβεση απαιτήσεως, η αντί καταβολής μεταβίβαση περιουσιακού στοιχείου ανήκοντος στο ενεργητικό άλλης εταιρίας της οποίας μόνος μέτοχος είναι το ίδιο κράτος μέλος και η καταβολή ποσού ίσου προς τη διαφορά μεταξύ της εκτιμώμενης αξίας του περιουσιακού στοιχείου και του ποσού της απαιτήσεως, οι αρχές του εν λόγω κράτους μέλους οφείλουν να κοινοποιήσουν την ενίσχυση αυτή στην Επιτροπή πριν από την εφαρμογή της, σύμφωνα με το άρθρο 108, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ.**

(υπογραφές)